

Disputa

Az ideológiamentesség ideológiája

Ágh Attila (MH, 1997. máj. 9.) bírálta a Fidesz álláspontját, miszerint a következő választáson „kormányváltásnál többre, de rendszerváltásnál kevesebbre” lesz szükség. A szerző több hasábon keresztül ír arról, hogy a Fidesz szerint volnának „kompromittált” generációk, „az előző rendszerben mindenki bűnös volt”, és hogy egy modern és dinamikus párttól a kilencvenes évek végén árnyaltabb megközelítést várna a politikai közélet annál, hogy a „mi kommunistánk az nem kommunista”. A cikknek ez a része csak Ágh Attila generációs lelkiismerete paradox megnyilvánulásaként értékelhető, mert a Fidesz ilyen téziseket soha, sehol nem hozott nyilvánosságra, mint ahogy kommunistái sincsenek.

Érdekes viszont az ideológia és az ideologizálás újkeletű, finnyás elutasítása, valamint a rendszerváltás befejezetté nyilvánítása. „A rendszerváltás részbeni vagy teljes elmaradása olyan politikai minősítés, ami nem más, mint az ellenfélnek ellenségként való megbélyegzése.” „Az ellenségkeresés és az ideologizálás zsigeri, érzelmi politizálás, nincs semmi köze a valóságos történelemhez...” Ha kihüvelyezzük a sikerületlen megfogalmazás értelmét, annyi kiderül, hogy Ágh Attila mind a rendszerváltás jelenlegi állásával szembeni elégedettséget, mind bármiféle koherens, értékalapú világnézet megnyilvánulását szalonképtelennek szeretné nyilvánítani. Hiába mondta ki Orbán Viktor világosan, hogy rendszerváltásnál kevesebbre lesz szükség, Ágh Attila zavartalanul folytatja: „...ha tehát a kormányváltás helyett a rendszerváltást hangsúlyozzák a választási kampányban, akkor ellenségkeresés folyik... Akkor a MIÉP, az FKGP és a KDNP »veszettjei« politikai stílusa dominál.” Miért ez az elemi erővel feltörő elutasítás a rendszerváltás értékelésével szemben, miért a félelem az ideológiától – egy olyan baloldali szerző tollából, aki évtizedekig egyetlen ideológia felsőbbrendűségét hirdette? A választ ebben a passzusban találjuk meg: „Nem kétséges, hogy az ellenzéki Fidesznek bírálnia kell a kormánykoalíciót, de az nem mindegy, hogy a késői kádári elitek együttműködését látják-e benne, vagy Rákosi és a megtorlás kora (1957–1961) közös utódszervezetét. Az ilyen viktimizáció nem vezet sehova...” Tekintsünk most el attól, hogy egy kornak nincs utódszervezete, a viktimizáció szónak itt nincs semmi értelme, valamint, hogy 1957–1961 nem nevezhető Rákosi korának. A kérdés – ha jól értem – az, hogy Orbán Viktor állíthatta-e, az MSZP és az SZDSZ együttműködésének gyökerei a megtorlás időszakára nyúlnak vissza, vagy ezzel kívül helyezte mondandóját az értelmes politikai beszéd logikai és erkölcsi határvonalain. Nem akarok itt állást foglalni abban a kérdésben, hogy Orbán Viktor igazat mondott-e; azt azonban állítom, hogy nyomós és megfontolásra érdemes indokai vannak kijelentésének. A megtorlás korának lezárását és a konszolidáció felé vezető átmenet kezdetét ugyanis alapvetően az értelmiség és a pártnómenklatúra kiegyezése tette lehetővé. Az értelmiség jeles képviselőit kiengedték a börtönökből, cserébe a véres kezdetekről nem beszéltek többé, a szabadságot nem hiányolták, a hatalom kérdése tabu volt. Ágh Attila ezt szeretné elfelejteni, mint ahogy elfelejtené a szembeötlő egybeeséseket is a mai helyzettel: hogy a magát liberálisnak nevező értelmiség újra kiegyezett az utódpárt nómenklatúrájával – még a személyek is azonosak néhol. Cserébe nem firtatják, hogy akik a politikai rendőrséget működtették, a „legvidámabb barakk” kápói voltak, ma megint hatalmon lehetnek. Példaértékű volt, ahogy Gál Zoltán megnyilvánult a Napkelte május 9-ei adásában. Tagadta, hogy az ügynöktörvény hatálya alá esne, de ha mégis, akkor is csak arról

van szó, amit úgyis mindenki tud. Csehák Judit sem fontolgatja a lemondást, hiszen nem írta, csak olvasta a jelentéseket. Elképesztő cinizmusukhoz asszisztálnak **Eörsi István**, Mécs Imre, Halda Alíz, Litván György, Vásárhelyi Miklós – az SZDSZ tisztségviselő ötvenhatosai.

Mindeközben Ágh szerint a rendszerváltás végbement, a polgári társadalom már felépült. „A polgári Magyarország mint választási jelszó azonban még kétesebb értékű, hiszen a fejlett demokráciákban mindkét oldalon polgárok vannak, ha társadalmi jellegükben és szerkezetükben különbözőek is.” Most megint ne foglalkozzunk a „különböző társadalmi jellegű és szerkezetű polgárok”-kal, fontosabb, hogy Ágh szerint az MSZMP átmentett pártnómenklatúrája ugyanolyan polgár, mint az, aki mindig is hitt a magántulajdon szentségében, és még választási jelszó szintjén sem különböztetheti meg tőle szavazóit a Fidesz. Az utóbbi négy-öt hónap figyelemre méltó fejleménye, hogy a korábbihoz képest sokkal kevésbé érvényesül az Ághhoz hasonló baloldali véleményformálók hatása, mint korábban. Ma már nem lehet erkölcsi dörgedelmekkel előírni, hogy egy ellenzéki pártnak mi lehet a véleménye a kormánykoalíció pártjairól, a rendszerváltásról. Nem írhatják elő, hogy a Fidesz a polgári társadalom ideológiájával felvértezve szembeszállhat-e azzal, hogy ideológiamentesség címén gazdagodnak a gazdagok, és romlik a kevésbé tehetősek esélye a tanulásra, a tisztességes egészségügyi és szociális ellátásra.

Sebes Gábor,
mérnök